

TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

Zeynep EKŞİ

Osmaniye/Bahçe Kenan Evren Paşa İlköğretim Okulu,
Matematik Öğretmeni

Yrd. Doç. Dr. Mustafa CİNOĞLU

Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, topluma hizmet uygulamaları (THU) dersinin, paydaş görüşlerini esas alarak değerlendirmesini yapmaktır. 2006 yılından itibaren zorunlu okutulan THU dersinin amacı öğretmen adaylarına toplumsal duyarlılık ve öğretmenlik mesleğinin duygusal boyutunu kazandırmaktır. Bu çalışma katılımcı/işbirlikçi değerlendirme modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde dersi alan 200 öğretmen adayı, örneklemini anketin uygulandığı 100 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Ayrıca 34 öğretmen adayı, 11 kurum/kuruluş yetkilisi ve 7 öğretim elemanı ile görüşülmüştür. THU dersinin işlenişinde ortaya çıkan temel sorunların resmi izinler, plansızlık, maddi kaynakların sağlanamaması, iletişim problemleri ve ölçme değerlendirme konularında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Dersin daha iyi işlenebilmesi için danışman öğretim elemanlarının projenin yapıldığı kurum/kuruluşlara giderek çalışmalara öğretmen adaylarıyla birlikte daha fazla katılması, valilikte bir THU koordinatörü belirlenmesi, dersin paydaşlarının bir araya gelerek dönem çalışma planı oluşturması, proje tanıtımının ve sonuçlarının üniversitenin internet sayfasında ve yerel basında tanıtılması ve değerlendirmenin not ile değil performans dayalı başarılı/başarısız şeklinde yapılmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Topluma hizmet uygulamaları, program değerlendirme*

AN EVALUATION OF THE COMMUNITY SERVICE APPLICATIONS COURSE

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate the community service applications course on the basis of stakeholders views. Community service applications is a

¹ Bu çalışma Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Zeynep Ekşi tarafından hazırlanan "Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

compulsory course in faculties of education since 2006. The purpose of this course is to raise awareness in preservice teachers for social sensitivity and to introduce them the emotional aspects of teaching as a profession. The study was conducted using the participatory/collabrative evaluation model. The population of the study consists of 200 students who took the course, and sample for survey is determined as 100 students selected randomly from population. Moreover, interview was conducted with 34 preservice teachers, 11 officer from institutions/organizations, and 7 instructors. According to research results, basic issues faced during this course are determined as obtaining official permissions, bad planning, insufficient financial resources, communication problems and measurement and evaluation. The study offers the following suggestions to improve the course effectiveness: consultant instructors should participate the projects more with preservice teachers in related institutions/organizations; there should be a course coordinator in city governor's office; stakeholders in course projects should come together and prepare a course study plan; the project and its results should be introduced on the university web page and in local media; and performance based assessment such as successful or failed should be used.

Keywords: *Community service applications, curriculum evaluation*

1. Giriş

Yükseköğretim Yürütme Kurulu (YÖK) resmi internet sitesine göre 04.11.1997 tarih ve 97.39.2761 sayılı kararı ile eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma süreci başlatılmış ve bu çerçevede 1998–1999 eğitim-öğretim yılından itibaren yeniden düzenlenen öğretmen yetiştirme programları uygulamaya konulmuştur. Yeniden yapılanma çalışmalarında, eğitim fakültelerinin ilköğretime öğretmen yetiştiren programları, 1997–1998 eğitim-öğretim yılında başlanan sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasının taleplerini karşılayacak biçimde şekillendirilmiştir. YÖK tarafından 2006 yılında sekiz yılı aşkın süredir uygulanmakta olan öğretmen yetiştirme lisans programlarının geliştirmesi ve güncellemesi amacıyla çalışmalar başlatılmıştır. Bu geliştirme ve güncelleştirme ile gelen önemli bir yenilik ise “Topluma hizmet uygulamaları (THU) dersidir (YÖK, 2007).

Eğitimin, bireylere bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde, önemli boyutlarından biri de onun toplumsal işlevidir. Varış (1991) bu konuda eğitimin, toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer ürettiğini, var olan değerlerin dağılmasını önlediğini, yeni değerler ile eski değerleri bağdaştırdığını düşünmektedir. Eğitimin süphesiz en önemli ayağı öğretmendir. Keskin (2001) öğretmenin; bireyin toplumsallaşması ve yaşamsal gereksinimlerini karşılamasında, kurumsal bir yapı içerisinde ve eğitim programları aracılığı ile davranış değiştirme uğraşısı içinde olan, eğitim bilimleri alanında görevi olağanüstü bir çaba sergileyerek yerine getiren bir uzman, bir davranış mühendisi ya da insane performansı mühendisi olduğunu düşünmektedir. Gözütok (1993) da devamlı kalkınma sürecinde etkin bir biçimde rol alacak hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip, bağımsız, araştırmacı, yapıcı, üretken kısaca çağdaş insanları öğretmenin yaratacağını söylemektedir.

Sistemi oluşturan bütün basamakların, yetiştirilecek öğretmen adaylarının daha yaratıcı ve verimli olması için de öğretmen niteliklerinin artırılması gereklidir. Bu nedenle daha çağdaş öğretim programlarına, daha uygun ortamlara ihtiyacı vardır. Nitelikli öğretmen yetiştirme ise eğitim fakültelerinin görevidir. THU dersi ise öğretmen adaylarının toplumsal sorumluluk, toplumla bütünleşme, toplumun sorunlarını teşhis etme ve onlara çözüm bulma, çeşitli kurum ve kuruluşları tanıma, onlarla işbirliği yapma, proje üretme ve toplumsal kalkınma lokomotifini olma gibi işlevleri yerine getirme amacıyla THU dersi eğitim fakülteleri programlarına konulmuştur.

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) mükemmel öğretmen tanımını, yani bir öğretilerde bulunması gereken en önemli üç kavramı, şu şekilde sıralar: Birincisi, alan bilgisi yani öğretmenlik meslek bilgisine sahip olmaktır. İkincisi, öğretmenlik bilgisi yani öğretmenin iyi bir öğretici ve eğitici bilgisi ile donatılmaktır. Üçüncüsü genel kültür bilgisi yani bir öğretmenin aktüaliteden, dünya ve Türkiye'de olup bitenden haberdar olabilecek bir aydın gözlüğüne sahip olmasıdır (DPT, 2000). Bu açıdan bakıldığında DPT'nin tanımındaki genel kültür bilgisi THU dersinin amaçlarını kapsamaktadır. Çünkü bu derste öğrenci toplumun güncel sorunlarını belirlemeye çalışarak ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlar. Panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı yada düzenleyici olarak katılır, sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli projelerde gönüllü olarak yer alır. THU dersinin uzak hedefinin çağdaş, katılımcı demokrasiyi gerçekleştirmek olması gerekmektedir. Güçlü demokrasi ve demokratik yurttaşlık ideali, büyük liderler tarafından değil yetkin ve sorumlu yurttaşlar tarafından gerçekleştirilebilir. Genel hedef; bireylerin toplum sorunlarının farkında olduğu, bu sorunlar üzerinde çözüm önerileri geliştirebildiği, bu amaçla gönüllü örgütlenmeler oluşturabildiği, karar mekanizmaları üzerinde etkili olduğu bir toplum oluşturmaktır. THU dersinin özel hedefinin ise “gönüllülük ve katılımcılık” bağlamında demokratik bireyler yetiştirmek olması gerektiği söylenebilir. (Çuhadar, 2008)

1.1 Toplum Hizmet Uygulamaları Dersi

Toplum Hizmet Uygulamaları dersi, Mersin Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi gibi bazı üniversitelerde zorunlu veya seçmeli ders olarak okutulmakta iken, Yükseköğretim Kurulunun güncellenme çalışmalarıyla 2006 yılından itibaren Eğitim Fakültelerindeki tüm programlarda zorunlu ders haline getirilmiştir. YÖK, bu ders için ortak bir yönetmelik veya yönerge hazırlanmamış, 2007 Ekim ayında eğitim fakültesi ve öğretmen yetiştiren bölüm/programı bulunan tüm üniversite rektörlüklerine ‘Toplum Hizmet Uygulamaları Dersi Hakkında’ açıklayıcı bir yazı göndermiştir. Bu yazı ile ders kapsamında yapılacak etkinliklerle ve dersin uygulanmasında dikkat edilecek hususlar hakkında bilgi verilmiştir.

YÖK'ün üniversitelere gönderdiği ‘Toplum Hizmet Uygulamaları Dersi Hakkında’ adlı yazıya göre THU dersinin bazı etkinlik alanları olarak

yatılı ilköğretim bölge okulları (YİBO), birleştirilmiş sınıflı köy okulları, engellilere yönelik okullar (zihinsel engelliler okulu, görme engelliler okulu, işitme engelliler okulu), Sosyal Hizmetler Yetiştirme Yurtları ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na(SHÇEK) bağlı merkezler, resmi ve özel hastaneler, müzeler, galeriler, cezaevleri ve çocuk ıslah evleri verilmiştir. (YÖK, 2007)

Topluma hizmet uygulamaları dersi her anabilim dalında 3. yılın 2. döneminde okutulan 1saat teorik, 2 saat uygulama olmak üzere haftada toplam 3 saat, 2 kredilik zorunlu bir derstir. Bir öğretim elemanı rehberliğinde teorik ve pratik çalışmaların bir arada yer aldığı öğrencinin ön planda ve aktif görev üstlendiği; öğretim elemanının daha geri planda kalarak öğrenci çalışmalarını gözlemlediği, yönlendirdiği, yol göstericilik yaptığı bir ders çeşididir. Ders etkinlikleri fakültedeki sınıf ortamından ziyade bizzat toplumun içerisinde gerçekleştirilmektedir. Öğretmen adayları bu derste toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlayacaklar, bu ders kapsamında öğretmen adayları panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılmaları özendirileceklerdir. Öğretmen adaylarının bu çalışmalarda başarıları Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde kredi olarak değerlendirilecek ve zorunluluk olmadıkça, derslerin yarıyılları değiştirilmeyecektir.

THU dersi gerek amaçları bakımından gerekse işlenişi ile programda yer alan öteki derslerden farklılık göstermektedir. Dersin, onların mesleğin duygusal boyutunu kazanmalarını sağlayan bir fırsat olarak değerlendirilmesi ve bu amaçlara hizmet edecek şekilde uygulanması gerekmektedir. Ders bu ilkelere göre yürütüldüğünde, öğretmen adaylarının özgüvenleri gelişecek ve mesleki doyumları artacaktır.

1.2 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı paydaş görüşleri esas alınarak Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde THU dersinin değerlendirmesini yapmaktır. Bu değerlendirmenin yapılabilmesi için aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

1.3 Araştırma Soruları

1- Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde topluma hizmet uygulamaları dersi nasıl işlenmektedir?

2- Topluma hizmet uygulamaları dersi paydaş görüşlerine göre amaçlarına ulaşabilmiş midir?

3- Dersin işlenişi esnasında ne gibi sorunlar yaşanmaktadır?

4- Bu dersin sorunlarının çözümü ve dersin daha etkili işlenebilmesi için paydaş görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

Bu araştırmanın evrenini Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde 2008–2009, 2009–2010 öğretim yıllarında THU dersini alan 200 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örnekleme ise araştırmacının anket uyguladığı 100 öğretmen adaydır. Bunun yanı sıra 34 öğretmen adayı, 11 kurum kuruluş yetkilisi ve 7 öğretim elemanı ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada kullanılan anket

araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Gerekli literatür taraması yapılarak, özellikle YÖK'ün bu ders ile ilgili eğitim fakültelerine gönderdiği yazılar ve dersin amaçları dikkate alınarak anket maddesi havuzu oluşturulmuştur. Ardından bir anket taslağı oluşturulmuş ve bu taslak hakkında uzmanlardan görüş alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Anket ile ilgili güvenilirlik çalışması yapılmış ve cronbach-alpha katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Anket maddeleri beşli likert ölçekleme tipine göre hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum şeklinde oluşturulmuştur. Anket yoluyla elde edilen veriler SPSS 17.0 istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Çözümlenen verilerin frekans ve yüzdelik oranlarına göre analiz ve yorumları yapılmıştır.

Bu çalışma, katılımcı/işbirlikçi (Participatory/Colloborative Evaluation) değerlendirme modeline dayandırmıştır. Bu değerlendirme modeli programı anlamak, programın uygulanmasını geliştirmek ve ilgilileri bilgilendirmek üzere yapılan biçimlendirmeye dönük en uygun değerlendirme modelidir. Bu yaklaşımda hem nitel hem de nicel veri toplama yöntemlerini kullanmakla beraber ağırlıklı olarak nitel veriler üzerinden paydaş görüşlerini araştırır. Bu yaklaşım herhangi bir politik amaç gütmeyen paydaşların, ilgili programın geliştirilmesi hususunda demokratik karar verme güçlerine inanır (Cousins & Earl, 1995, s. 8). Katılımcı/işbirlikçi değerlendirme yapılırken, değerlendirme sürecine tüm paydaşların katılması gerekir. Bu çalışmada paydaşlardan kasıt THU dersini düzenleyen fakülte koordinatörü, dersi yürüten danışman öğretim elemanları, dersi alan öğretmen adayları ve hizmeti alan kurumların temsilcileridir.

'Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde topluma hizmet uygulamaları dersi nasıl işlenmektedir?' olarak ifade edilen araştırmanın ilk sorusuna yanıt aranırken literatür taraması yapılmış, tüm paydaşlarla görüşülmüştür. THU dersinin amaçlarına ulaşma durumu ve dersin işlenişinde yaşanan sorunları tespit edebilmek için öğretmen adaylarına anket uygulanmış, tüm paydaşlarla informal görüşmeler yapılmıştır. İlk olarak THU dersini alan 200 kişilik öğrenci grubundan oranlı örneklem yoluyla seçilen 100 kişi üzerinde anket çalışması yapılmıştır. Anket maddeleri THU dersinin amaçlarına ne kadar ulaşıldığını, dersin işleniş basamaklarında aksamaların olup olmadığını, THU dersi için geliştirilen projelerin uygulanması sırasında karşılaşılan sorunları belirlemek üzere geliştirilmiştir.

Anketten elde edilen bulgular, araştırmacının öğretmen adayları ile kurum ve kuruluşlarla yaptığı görüşmeler, üniversite koordinatörü ve danışman öğretim elemanlarının fikirleri bir araya getirilmiştir. Ayrıca araştırmacı öğretmen adaylarına uyguladığı anketin sonuna 'THU dersini alırken yaşadığınız her türlü sorunu lütfen belirtiniz.' açık uçlu sorusunu eklemiştir.

Dersin daha etkili işlenmesi için neler yapılabileceği hususunda paydaş görüşleri alınabilmesi için anketin sonuna açık uçlu bir soru konulmuş, ayrıca paydaşlarla görüşmeler de yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

3.1 Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde THU Dersinin İşlenişi

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Yönetimi THU dersi için öncelikle fakülte koordinatörü seçmiş ardından bölüm koordinatörleri atamıştır. THU dersini alacak programlar belli olduktan sonra fakülte koordinatörü 10–15 öğrenciye bir danışman öğretim elemanı düşecek şekilde danışman sayısını tespit eder ve danışmanları belirler. Danışmanlar ayarlanırken öncelik THU dersine ilgisi olan gönüllü öğretim elemanlarına verilmektedir. Hatta danışman öğretim elemanlarından birisi (K1) “Ben bu dersi almayı kendim istedim, fakülte koordinatörüne giderek gönüllü olduğumu bizzat bildirdim.” diyerek de gönüllüğünü ifade etmiştir. Danışman öğretim elemanı sayısı dersi alacak programlar için yeterli olmadığında ise ders boşluğu olan öğretim elemanlarına THU dersi verilmektedir.

THU dersi üniversitelerin eğitim fakültelerinde genellikle 3. sınıfın 2. yarıyılında okutulmaktadır. Çünkü YÖK’ün üniversitelere gönderdiği işleniş esasları ile ilgili resmi belgede ‘zorunluluk olmadıkça THU dersinin yarıyılı değiştirilmeyecektir.’ ifadesi geçmektedir. Fakat bu ders Kilis 7 Aralık Üniversitesi’nin Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi’ndeki öğretmenlik programlarının 3. sınıfında 1. veya 2. yarıyılında okutulmaktadır. Bu durumun sebebi ise Kilis’te eğitim fakültesi ile işbirliği yaparak bu dersin projelerinin kendi kurumlarında gerçekleşmesine müsaade eden kurum/kuruluş sayısının yeterli olmamasıdır. Bununla ilgili fakülte koordinatörü (K2) şöyle demiştir.

Bazı devlet okullarını arayıp bizim öğretmen adaylarımız, her türlü resmi onayı alarak sizin okulunuza gelecek, THU dersi etkinlikleri kapsamında öğrencilerinize mesleki rehberlik ile ilgili bilgi veya şu şu konularada konferans verecekler diyoruz. Okul yönetimi bize, bizim rehber hocamız var zaten veya konferans salonumuz uygun değil gibi bahaneler sunuyorlar. Bence bunlar gerçekten bahane çünkü bazı okul yetkilileri bu derse karşı bilinçsiz yaklaşıyorlar.

Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Yönetimi bu dersi YÖK’ün gönderdiği işleniş esasları ile yürütmektedir. Bazı üniversiteler kendilerine bu resmi belgeye ek olarak yönerge oluşturmuştur ama Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Yönetimi bu resmi belgeyi yeterli bularak kendine ait ek bir yönerge oluşturmamıştır.

Yarıyıl başında fakülte koordinatörü bir toplantı yaparak öğretmen adaylarına THU dersinin ne olduğu, neler yapmaları gerektiği, geçmiş yıllardaki arkadaşlarının neler yaptığı, başka üniversitelerde neler yapıldığı anlatmaktadır. Bu toplantının amacı öğretmen adaylarını bilgilendirmek ve güdülemektir. Ardından her sınıftan 10–15 öğrenci bir araya getirilerek proje grupları belirlenir. THU dersi proje grupları belirlenirken öğrenci tercihleri dikkate alınmaktadır. Bu konu ile ilgili danışman öğretim elemanlarından birisi (K3) “Ben hiç öğrencilerime karışmıyorum. Sadece bazı noktalarda onlara rehberlik

yapıyorum” diyerek öğrenci tercihlerinin dersin samimiyetini arttırdığını söylemiştir.

Fakülte koordinatörü ile yapılan genel toplantıdan sonra her danışman öğretim elemanı kendi proje grubuyla biraraya gelerek projeleri için ortaklaşa fikir üretmektedir. Bir iki hafta projelerin tespiti ve görev paylaşımı için ayrılmakta, projenin ne olduğu belirlenince de geriye kalan haftalarda kurum/kuruluşlarda hangi etkinliklerin kaçınıcı haftada yapılacağı ayrıntılı planlanmaktadır. Ayrıca ihtiyaç varsa araç gereç temin edilip edilmeyeceği veya ekonomik desteğin nasıl alınacağı ayarlanır. Projeler için belirli bir masraf gerekirse, zamanında yapılan resmi yazışmalarla ekonomik destek üniversitenin Sağlık Kültür Spor Daire Başkanlığı tarafından verilmektedir. Projelerini köy okulunda yapan bir grubun danışman öğretim elemanı (K4) “resmi yazışmalar biraz zaman alıyordu. Ben öğrencilerimi arabama bindirdim köye götürdüm. Çünkü gittiğiniz yolun kilometresi arttıkça araç gereç teminde farklı yönetmelikler işin içine giriyor. Biz okul boyayacaktık. Boyaları da yardımsever bir esnaftan aldık.” demiştir.

Öğretmen adaylarının oluşturduğu grubun projesi ve projenin gerçekleşeceği kurum /kuruluş belli olunca, gerekli kurumlarla iletişime geçmek için fakülte koordinatörü rektörlük kanalıyla valiliğe ve valilik üzerinden de ilgili kurum/kuruluşlara resmi yazı yazarak onaylar alınır.

Yarıyıl başındaki danışman öğretim elemanı ile yapılan toplantıda gruptaki öğretmen adayları kendi aralarında bir grup başkanı seçerler. Bu başkanın görevi danışman öğretim elemanı, kurum/kuruluş yetkilileri ile gruptaki arkadaşlarının iletişimini sağlamaktır. Dönemin ilerleyen günlerinde THU dersi haftada 1 saat teorik 2 saat pratik olmak üzere ders işlenir. 1 saatlik teorik kısımda öğretmen adayları, danışman öğretim elemanları biraraya gelerek fikirlerini, izlenimlerini ve sorunlarını paylaşırlar, çözüm önerilerini tartışırlar. Öğretmen adayları haftanın bir günü iki veya üç saat kurum/kuruluşlarına giderek dersin uygulamasını yaparlar. İsteyen danışman öğretim elemanları da kurum/kuruluşlara giderek öğrencilerinin etkinliklerine katılabilirler. Örneğin projelerini SHÇEK’te yapan bir grubun danışman öğretim elemanı (K5) bazı etkinliklere öğrencilerinin yanında katılmıştır. Bu etkinlikle ilgili “Öğretmen adaylarımla beraber etkinlik içinde bulunmam ayrı zevkli, bu etkinlik sonucunda SHÇEK’teki kızlara yararlı olduğumu hissetmek ayrı zevkliydi. Bence her danışman öğretim elemanı bir etkinliğe katılmalıdır.” demiştir.

Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi’nde THU dersinin ölçme değerlendirme kısmı ise esnekliklidir. Yani her danışman öğretim elemanı kendi ölçme değerlendirme yaklaşımını uygulamaktadır. Bazı öğretim elemanları ürüne önem verirken bazı öğretim elemanları sürece önem vermektedir. Bazıları ise her ikisine birden dikkat etmektedir. Buradaki ürün değerlendirmesi de iki çeşittir. Birincisi bazı danışmanlar sene sonu raporlarına, öğretmen adaylarının çektikleri fotoğraflara veya videolara puan verirken bazıları ise projelerin

sonuçlarına bakmaktadır. Fakat her projenin de gözle görülür somut çıktıkları olmadığı için bu değerlendirme tam güvenilir olmamaktadır.

Öğretmen adayları tarafından THU dersinin YÖK'ün işleniş esaslarına uygun bir biçimde işlendiği gerek anket sonuçlarında gerekse görüşme sonuçlarıyla ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliği dördüncü sınıftan bir öğretmen adayı (K6) ve diğer grup arkadaşları danışmanlarından aldıkları fikirlerle yaptıkları projenin, Kilis'te yerel basına yansıdığını bu yüzden daha da heveslendiklerini söylemiştir.

Dersle ilgili olumlu görüş belirten öğretmen adaylarına karşın bazı öğretmen adayları projelerin gerçekleştirilmesinde ihtiyaç duyulan araç gereç temini ve ekonomik sorunların çözümünde yeterli destek verilmediğini belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen adayı (K7) görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Danışman öğretim elemanımız bize zamanında resmi yazışmalar yaparsak ufak tefek ekonomik desteğin verileceğini ama bu yazışmaların bizi çok oyalayacağını ve yoracağını ekleyerek gelin biz para gerekecek, araç gereç gerekecek projelerden kaçınalım dedi. Biz de yeni projeler bulmaya çalıştık.

Anket ve görüşme sonuçlarına göre öğretmen adaylarının gittiği kurum/kuruluşlardaki yetkililerle genel olarak iletişim ve işbirliğinin yüksek düzeyde sağlandığı tespit edilmiştir. Bir ilköğretim okulunda kütüphane oluşturan sosyal bilgiler 4.sınıftan bir bayan öğretmen adayı (K8) gittikleri okulda yaşadıklarını şöyle anlatmıştır:

Okula ilk gittiğimizde okul müdürü resmi yazılarımızın okula geldiğini söyleyerek, kibar davrandı. Okula şu gün gelin, şu gün gidin gibi ifadeler kullanmadı. Projemiz çok güzel ve başarılı oldu. Hatta okul müdürü göstermiş olduğumuz bu başarıdan dolayı bize teşekkür belgesi verdi. Bu pekiştirmeyle daha motive olduk. Bence diğer güzel projelere de bu tarz ödülleri verilerek öğretmen adayları güdülenebilir.

Tıpkı yukarıdaki öğretmen adayları gibi kurum/kuruluşlarla olumlu deneyimler yaşayan, projelerini Kilis İl Halk Kütüphanesi'nde gerçekleştiren türkçe öğretmenliği 4.sınıf erkek öğretmen adayı (K9) şöyle demiştir:

Yaptığımız bu proje yerel gazetede haber olarak çıktı. Bu haberde kütüphane müdürünün bize teşekkür yazısı da vardı. Basın, bize destek olarak yaptığımız işin ciddiyetine ve faydasına dikkat çekti. Bizce arkadaşlar yaptıkları faaliyetlere yerel basını davet ederse Kilis halkı daha da bilinçlenir ve yapılan projelere destek olurlar.

Başka bir derneğe giden öğretmen adaylarından birinin söylediği sözler dernekteki yetkililerin samimiyetin çok önemli olduğunu vurgulamıştır (K10):

Hoca haftada yarım gün gitseniz yeter dedi valla biz haftada 2 gün geliyoruz. Ben bu projelerin samimiyetinin artırılması için resmi yazıyla uğraşılmasını gerektiğini düşünüyorum. Resmîyet dersin samimiyet boyutunu azaltıyor, gönüllükten ziyade dersi katı ve soğuk bir hale

sokuyor, hatta bu derste not bile verilmemeli, çünkü biz bu projeyi not için yapmıyoruz. (Sınıf öğretmenliği, 3 sınıf, erkek)

Kurum/ kuruluş yetkililerine göre, yarıyıl başında fakülte koordinatörü kendilerini telefonla arayarak, dersi ve dersin amacını genel hatları ile anlatır, valilikten her türlü onayı Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nin alması şartıyla bir grup öğrencinin projelerini gerçekleştirmek için kurum/kuruluşlarına geleceğini söyler. Fakülte koordinatörünün yaptığı bu görüşmeden sonra öğretmen adayları kurum/kuruluşlara giderek kendilerini tanıtır, projelerini anlatırlar. Yetkililer bu projeleri uygun bulurlarsa öğretmen adayları etkinliklerine başlarlar. Eğer uygun bulmazlarsa fikir alış verişini yaparak projeleri değiştirebilirler.

Görüşülen 7 kurum/kuruluştan 4 tanesi öğretmen adaylarının özgün projeler yaptığını söylerken, 3 tanesi özgün projeler yapmadığını ya olan kurum/kuruluşa devam eden projelere katıldıklarını ya da kurum/kuruluşa gelip sohbet ettiklerini söylemiştir.

Kurum/kuruluşlardaki yetkililer öğretmen adaylarından yarıyıl başında etkinliklerini düzenli olarak planlamalarını ve bu yaptıkları plana da uymalarını istemektedir.

Son olarak kurum/kuruluş yetkilileri resmi yazılardan ve valilik onayından bahsettiler. 4 yetkili resmi yazıların ellerine zamanında ulaştığını, 3 yetkili ise yarıyılın ortalarında resmi yazının geldiğini söyledi. Ama bu yetkililerin tümü bu resmi yazılarda yeteri kadar açıklama olmadığını belirttiler. SHÇEK yetkilisi (K11) bu konuyu şöyle açıklamıştır “Bize resmi yazılar zamanında gelmedi. Ben de üniversiteyi aradım ardından yazı geldi. Ama resmi yazılarda bizlere hangi öğrencilerin geleceği, ne zaman geleceği, ne tür etkinliklerde bulunacakları gönderilmeliydi, bu yollanmamıştı. Bence seneye daha ayrıntılı bir resmi yazı gelmeli.”

3.2 THU Dersinin Amaçlarına Ulaşma Durumu

THU dersinin amaçlarına ulaşma durumu öğretmen adaylarının, danışman öğretim elemanlarının ve kurum/kuruluş yetkililerinin penceresinden incelenmiştir.

3.2.1. Öğretmen Adayları Açısından THU Dersinin Amaçlarına Ulaşma Durumu

THU dersinin amaçlarına ulaşma derecesini ölçen anket önerilerine öğretmen adaylarının yaklaşık olarak %78'ü tamamen katılıyorum ve katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Görüşme yapılan 34 öğretmen adayının 24'ü yani oran olarak %70 'i dersin amaçlarına ulaştığını, 5 kişi yani %15'i kısmen dersin amaçlarına ulaştığını geriye kalan 5 kişi yani %15'i ise dersin amaçlarına ulaşmadığını ifade etmiştir.

Öğretmen adaylarına uygulanan anket ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular arasında paralellik vardır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının %70'inden fazlası, THU dersinin YÖK'ün belirlemiş olduğu amaçlara ulaştığını düşünmektedir.

Örneğin; Kızılay'la beraber kan bağışı projesi yapan Türkçe Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencisi (K12) yaptıkları proje sayesinde kan bağışı konusunda hem kendinin hem arkadaşlarının bilinçlendiğini, kan bağışı bekleyen birey sayısının oldukça fazla olduğunu bu ders sayesinde öğrendiğini, ayrıca kan bağışı sorununa her yıl farklı fakültelerin, yılın farklı zamanlarında kan bağışı etkinliklerini düzenleyerek bir miktar da olsa çözüm olabileceğini söylemiştir.

Öğretmenlik mesleğinin duygusal boyutu ile maneviyatını kazandığını ve meslek hayatına katkıda bulunacağını ifade eden sınıf öğretmenliği dördüncü sınıf bayan bir öğretmen adayı (K13) ise şöyle demiştir:

Biz kırsalda bir ilköğretim okuluna okuma güçlüğü çeken öğretmen adaylarına yardıma gittik. Çok güzeldi. Sınıf öğretmeni, ona yardımcı olmamızdan çok memnun olduğunu belirtti. İlerde kendi sınıfımızda da okuma güçlüğü çeken öğretmen adayları olacak ve onlara nasıl yaklaşmamız gerektiğini çok iyi anladık. Bu ders iki dönemlik bir ders olsa bile seve seve giderdik.

Yine Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde şiir dinletisi yapıp dinleti sonunda topladığı parayı muhtaç ailelere dağıtan bir diğer öğrenci de (K14) "Etkinliğe hazırlık aşamasında ve muhtaç ailelere hediye toplarken şu Kilis'te tanışmadığım esnaf kalmadı. Ayrıca muhtaç ailelere yardım yaparken ailelerin bana karşı mahcupluğu beni çok etkiledi. Seneye bu THU dersini almayacak olmama rağmen ben yine muhtaç aileler için yeni etkinlikler düzenlemek istiyorum." demiştir (sınıf öğretmenliği, 4 sınıf, Erkek).

Dersin kendilerine birşey katmadığını veya bu dersin lüzumsuz olduğunu düşünen öğrencilerin görüşleri ise 2 madde halinde toplanabilir. Bunlardan birincisi danışman öğretim elemanlarının derse karşı ilgisiz tavırlarıdır, ikincisi ise gittikleri kurum ve kuruluşlardaki yetkililerle öğretmen adayları arasındaki iletişimsizliktir.

3.2.2 Danışman Öğretim Elemanları Açısından THU Dersinin Amaçlarına Ulaşma Durumu

Altı danışman öğretim elemanı ile görüşülmüş bunlardan 5'i THU dersinin Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde amaçlarına hizmet ettiğini 1 kişi ise bu dersin öğrenciye hiçbir katkısının bulunmadığını ifade etmiştir.

Dersin amaçlarına ulaştığını düşünen danışman öğretim elemanı bu dersin en önemli ayağının danışman öğretim elemanı olduğunu ancak danışman öğretim elemanı dersin faydasına inanırsa dersin anlam kazanacağını ve o zaman amacına ulaşacağını söylemiştir. Dersin amaçlarına hizmet ettiğini düşünen bir danışman öğretim elemanı (K15) şöyle demiştir:

Üniversitelerin buldukları illere katkısı her zaman tartışılır. Bu ders üniversitelerin buldukları illere katkısını arttırabilir. Toplumla üniversite arasındaki bağı kurup, şu anda yapılan tartışmalara çözümünü olabilir. Bence bu ders, üniversitelerin tüm bölümlerine eklenmelidir. Toplu hareket edilirse daha da güzel projeler ortaya çıkabilir.

Bir danışman öğretim elemanı ise (K16) diğer 5 arkadaşının tersine görüş belirterek düşüncesini şu şekilde açıklamıştır:

Bence bu ders amaçlarına ulaşmıyor. Zorunluluk olduğu için formaliteden ders yapılıyor. Bu dersin seçmeli olması gerektiğini düşünüyorum. Alt yapısı hazırlanmamış, içi boş, konular havada kalmış. Hocalar derse inanmazsa öğretmen adayları hiç inanmaz. Ben de bu dersin gerekliliğine inanmıyorum. Öğretmen adaylarının bu derse kolayca not alınacak bir ders olarak görmektedir.

Sonuç olarak danışman öğretim elemanları THU dersinin genellikle amaçlarına ulaştığını ama danışman öğretim elemanı derse daha fazla önem verip, dersi daha etkili işlerse güzel projeler ortaya çıkacağını söylemişlerdir.

3.2.3 Kurum/Kuruluşlardaki Yetkililer Açısından THU Dersinin Amaçlarına Ulaşması

Görüşülen 11 tane kurum/kuruluş yetkilisinden 6'sı dersin amaçlarına ulaştığını, 2'si kısmen ulaştığını, 3'ü ise dersin amaçlarına ulaşmadığını düşünmektedir. Kurum/kuruluş yetkililerinden dersin amaçlarına ulaştığını ve kısmen ulaştığını düşünenlerin oranı %73'tür. Kurum/kuruluş yetkililerin görüşleri de öğretmen adaylarının anket sonuçları ve öğretmen adaylarıyla yapılan görüşme sonuçları ile aynı paraleleliktedir.

ÇATOM'da çalışan bir yetkili (K17) ÇATOM'a gelen öğretmen adaylarının topluma faydalı olma durumunun kişiden kişiye değiştiğini bazı öğretmen adaylarının sadece köye gidip geldiğini yani toplumla hiçbir iletişim kurmadığını, bazılarınnsa tıpkı kurum çalışanlarından biriymiş gibi toplumla bütünleşip çok yararlı olduğunu söylemiştir. Ama genel olarak bu projeleri faydalı bulduğunu, bir öğrencinin bile topluma faydalı olmasının çok güzel olduğunu ve devamının gelecek senelerde de olmasını istediğini ifade etmiştir. KÖZDER yetkililerinden birinin (K18) verdiği cevap ise dikkat çekicidir.

Bizim derneğin üyeleri doğru düzgün topluma çıkamayan insanlardır. Derneğimize gelen öğretmen adaylarının bırak proje yapmasını bizim engellilerle, özürllülerle vakit geçirmesi bile çok mutlu edici. Çünkü toplumumuz özürllü ve engelliye küçük görüyor, konuşmuyor ve özürllü veya engelli çocuğa sahip aile bile bundan utanıyor. Dolayısıyla bu derneğe özürllüler birbiriyle konuşmaya, dertleşmeye ve birileriyle iletişim kurmaya geliyor. Biz, buraya gönüllü olarak gelen üniversite öğrencisi arkadaşlardan çok memnunuz.

Araştırma yapılırken sadece yetkililerle değil kurum/kuruluşlardaki kişilerle de görüşülüp fikirleri alınmıştır. SHÇEK'te kalan ve projelerin içinde bulunan bir öğrenci (K19) THU dersi etkinliklerinde üniversiteli ablaların düzenlediği üniversite gezisinden sonra derslerine daha çok çalışmaya başladığını, artık üniversite hayali kurduğunu söylemiştir (SHÇEK'te kalan bayan öğrenci, 16).

THU dersinin kurum/kuruluşlarına hiç bir yararı olmadığını söyleyen yetkililer de vardır. Bir rehabilitasyon merkezi müdürü (K20) THU dersinin niçin kuruluşlarına faydası olmadığını şöyle açıklamıştır:

Öğretmen adayları sene başında planladıkları etkinlikleri yapamıyorlar, devama dikkat etmiyorlar. Düzensiz gelerek kurumumuzun işleyişini aksatıyorlar. Rehabilitasyon merkezindeki öğretmen adayları çabuk duygusal bağ kurup, bağlanırlar. Bir kişiye alıştırlarsa, hep o kişi yanında görmek isterler. Bazen küçük bir üzüntü bile onları 1 ay geriye götürür. Bizim öğrencilerimiz üniversitelileri sevip bağlanıyorlardı. Ardından gelmemeye başlayınca, üzülüyorlar, bu seferde 2-3 hafta verdiğimiz eğitimi reddediyorlardı. Yani öğretmen adaylarının bize faydasından çok zararı oluyordu.

4. Dersin İşlenişi Esnasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

4.1 Öğretmen Adayları Açısından THU Dersinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Öğretmen Adaylarının sorunları 5 maddede toplanabilir.

4.1.1 Plansızlık

Görüşme yapılan 34 öğretmen adayından 14 tanesi yani oran olara%41'i, THU dersinin plansız işlendiğini, dönem başında yapacakları projeleri belirleyene kadar zaman geçtiğini, dönemin ortasına geldiklerinde ancak projeye karar verdiklerini, bu yüzden özgün projeler çıkartamadıklarını belirtmiştir. Bu konu ile ilgili bir öğretmen adayı (K21) şöyle demiştir:

Biz projemizi bir rehabilitasyon merkezinde yaptık. Dersin uygulama aşamasında sorunlar yaşadık. Grup olarak bir proje belirleyene kadar çok vakit kaybettik, planlı davranamadık ve dönemin ortası olunca da basit bir proje yapmak zorunda kaldık. Daha planlı olsaydık öğrencilere daha fazla faydamız dokunabilirdi. (sosyal bilgiler öğretmenliği, 4. sınıf, bayan).

Öğretmen adayları plansızlık sorunun çözümü için dersin planlama aşamasının dersin alındığı yarıyıldan bir önceki yarıyılın sonunda yapılabileceği önerilerini geliştirmiştir. Örneğin türkçe öğretmenliği üçüncü sınıftan bir bayan öğrenci 'Bence bu dersin plan aşaması dersin verileceği yarıyıldan bir önceki yarıyılın sonunda yapılmalıdır. Eğer resmi izinlerimiz alınırsa, grubumuz ve projemiz belli olursa ilk haftadan itibaren 10 hafta boyunca etkinliklerimizi yapabiliriz.' demiştir.

4.1.2 Danışman öğretim elemanlarının derse karşı ilgisizliği ve işyükü

Görüşme yapılan 34 öğretmen adayının 12 tanesi yani oran olarak %35'i ise danışmanlarıyla sağlıklı iletişim ve işbirliği kuramadığını ifade etmiştir. Bunun sebebini ise iki şeye bağlamışlardır. Birincisinin danışmanın isteksiz ve gönülsüz olması, ikincisi ise danışmalarının kendileriyle ilgilenmeye vaktinin olmamasıdır. Sınıf öğretmenliği dördüncü sınıftan erkek öğretmen adaylarından birisi (K22) şöyle demiştir "Bize ne hocanın ne de üniversitenin bir faydası

dokundu. Hocayla iletişimimiz hiç yoktu. Gerçi adam naapsin. Kaç tane grupla bir tek kendisi ilgileniyormuş. Bir sürü de derse giriyormuş.”

Sınıf öğretmenliği üçüncü sınıftan bir erkek öğrencinin (K23) bu konudaki düşünceleri diğer öğrencilerin görüşlerini de özetlemektedir:

Bizim grup bu derse çok hevesli başladı. İlk fikrimiz bir köy okulunu boyamaktı. Hocamız o köye nasıl gidip geleceksiniz, boya için masrafları nereden karşılayacaksınız dedi. Fikri beğenmedi. İkinci fikrimiz bi hapishaneyi ziyaret edip, onlara herhangi bir konu hakkında seminer vermektir. Hoca resmi izinler problem olur dedi, istemedi. Üçüncü fikrimiz özürülüler derneğine gidip tiyatro yapmak, bu tiyatroya özürülüler de katmaktı. Ama özürülülerle çalışacak alan problemdi, özürülüler üniversiteye getirmek için araç sorundu. Bu durum motivasyonumuzu azalttı. Zaten zamanda geçiyordu. Daha çabuk ve zaman almayacak bir proje yapmalıydık. Bir ilköğretim okuluyla işbirliği yaparak; Kilis'in bir başından başlayarak çöpleri toplayıp öğrencilere çevre bilinci kazandıracaktık bunu da hoca beğenmedi. Güvenlik önlemlerini yeterince alamayabilirsiniz dolayısıyla riskli olur veliler tepki gösterir dedi. Dönem neredeyse bitmeye gelmişti. Basit bir proje yaptık. Hoca bize bir kez bile ne yaptınız neye karar verdiniz diye sormadı.

Öğretmen adayları bu sorunun çözümü için önerisi gerçekten bu derse zaman ayıracağına inanan, daha istekli, öğretmen adayları ile etkili iletişim kuracak öğretim elemanlarının danışman öğretim elemanları olarak atanmasıdır.

4.1.3 Resmi süreç ve yazışmalar

Görüşme yapılan 34 öğretmen adayının 16 tanesi %47'si resmi süreç ve yazışmalardan dolayı sorun yaşadığını söylemiştir. Sınıf öğretmenliği 3 sınıfta okuyan bayan öğretmen adayı (K24) “Danışmanımız bile resmi yazışmalardan şikayet ediyordu yazışma trafiğinden bıkmıştı, o da ne yapacağını bilmiyordu, biz napalım” demiştir.

Gittikleri kurum/kuruluşlarda resmi izinlerin gelmemesinden sorun yaşayan sınıf öğretmenliği 3. sınıftan bir bayan öğretmen adayı (K25) bunu şöyle anlatmıştır “Kuruma adım atar atmaz resmi izin sorunu gündeme geliyor, resmi izin de gecikirse kurum yetkilileri bizlere kibar davranmıyor bu tavır da öğrencide gönüllük filan bırakmıyor.”

Öğretmen adayları bu sorunun çözümü için dilekçe trafiğinin olabildiğince azaltılması gerektiğini, kurum/kuruluşlara gönderilen resmi yazılarda hem dersin ayrıntılı planının hem de gruptaki öğrencilerin isimlerinin yazması gerektiğini söylemişlerdir. Bir grup öğrenci ise dersin samimiyetinin artırılması için resmi yazıyla hiç uğraşılmaması gerektiğini etkinliklerin fahri yapılabileceğini ifade etmişlerdir.

4.1.4. Kurum/kuruluş yetkililerinin olumsuz tavırları

Görüşme yapılan 34 öğretmen adayını 9 tanesi yani oran olarak %26'sı dersin bir başka sorununun kurum/kuruluşlardaki yetkililerin dersin yararına

olan inançsızlığı ve öğretmen adaylarına karşı olumsuz tavırları olduğunu söylemiştir. Sınıf öğretmenliği üçüncü sınıftan bir bayan öğretmen adayı (K24) “Gittiğimiz kurumdaki yetkililer bize hiç güler yüz göstermediler, her gittiğimizde bize siz nerden çıktınız der gibi davrandılar, yapmak istediğimiz her etkinliğe burun kıvrıldılar, yetkililerle her görüşmeyi istediğimizde bizi bekletiler” demiştir.

Öğretmen adayları bu soruna çözüm önerisi olarak danışman öğretim elemanlarını hiç olamazsa bir kez kurum/kuruluşları arayıp, bu dersin önemli olduğunu yetkililere hissettirmesi gerektiğini söylemişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, dersi alan tüm öğrencilerin kurum veya kuruluş ilgili tüm düşüncelerin danışmanlarla paylaşmasının doğru olacağını, buna göre derse yeni başlayan grupların yönlendirilebileceğini söylemişlerdir. Örneğin bir öğretmen adayı (K26) “Biz projemizi diğer arkadaşlara da tavsiye ettik. O arkadaşlarda bizden sonra projemize devam etti. Bence herkes kurumlarla ilgili neler düşündüğünü birbiri ile paylaşmalı.” demiştir (Türkçe öğretmenliği, 3 sınıf, Erkek).

4.1.5. Ekonomik sorunlar ve araç-gereç temini

34 öğrenciden 11 tanesi yani oran olarak %32’si ekonomik sıkıntılar ve araç gereç temini ile ilgili sorun yaşadığını söylemiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliğinden 4. sınıf bir bayan öğretmen adayı hem danışmanlarının yaratıcı ve faydalı projeler istediklerini hem de özgün projelerle uğraşmak istemediklerini, maddi kaynaklı projelerden kaçındıklarını belirtmiştir.

Öğretmen adayları Kilis 7 Aralık Üniversitesi’nin kendilerine maddi imkan ve araç gereç imkanı sunmasını önermişlerdir. Türkçe öğretmenliğinden bir öğretmen adayı (K27) “Ya bize para, ya da araç gereç versinler, ya da bulacağımız sponsora karışmasınlar. Bence bu sponsor konusuna bir açıklık getirsinler” önerisini sunarak bazı danışman öğretim elemanlarının sponsorlara da karşı çıktığını başış istemediğini ve öğretmen adaylarına maddi imkan konusunda hiçbir açık kapı bırakmadıklarını söylemişlerdir.

Yukarıdaki önerilere ek olarak öğretmen adayları, güzel projelerin tüm eğitim fakültesine ilan edilebileceğini, bazı projelere yerel basının davet edilebileceğini, bu sayede hem halkın hem kurum/kuruluş yetkililerinin bilinçlendirilebileceğini hem de öğretmen adaylarının güdülenebileceğini ayrıca yeni projeler için de diğer öğretmen adaylarına ilham kaynağı olabileceğini düşünmüşlerdir.

4.2 Danışman Öğretim Elemanları Açısından THU Dersinin Sorunları ve Çözüm Önerileri

Danışman öğretim elemanlarının sorunları 7 madde de toplanabilir.

4.2.1 İşyükü

Görüşme yapılan 6 öğretim elemanı işyükünden dolayı THU dersi alan öğretmen adayları ile yeterince ilgilenemediğini belirtmiştir. THU Fakülte koordinatörü Kilis 7 Aralık Üniversitesi’nde yaşanan en temel sorunların başında öğretim elemanı eksliğinden dolayı danışman öğretim elemanı kısmında

gönüllüğü esas alamadıklarını, bu dersi severek verebilirim diyen hocalara bazen yoğun işyükünden dolayı dersi veremediklerini ifade etmiştir. Danışman öğretim elemanları bu sorunun çözümü için eğitim fakültesindeki öğretim elemanı sayısının artırılmasının gerektiğini, bu şekilde işyüklerinin azalacağını söylemişlerdir.

4.2.2 Ekonomik sorunlar ve araç- gereç temini

6 Danışman öğretim elemanı THU dersinin en büyük aksaklıklarından birinin ekonomik sorunlar ve araç-gereç temini olduğunu söylemiştir. Bir danışman öğretim elemanı (K3) bu sorunu şöyle açıklamıştır: “Üniversitenin bu derse ait ödeneği yoktur. Bu yüzden herhangi bir ekonomik destek gerekse veya araç-gereç lazım olsa uzun bir resmi yazışma gerekmektedir. Sonucunda desteği alıp alamayacağımız bile belli değil.” Danışman öğretim elemanlarından birisi de (K1) bu konu ile ilgili düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır:

Bu derse ait bütçe birimi ayarlanırsa, harcamaların ne kadar tutacağı dönem başında hesaplanır. Planlanma yapılır, zamanında gerekli birimle iletişime geçilir ve üniversitenin ne kadar destek vereceği öğrenilir. Ancak bu şekilde yapılan projeler başarılı olur. Şu anda önce proje seçiliyor. Uygulanabilir gibi gözüküyor. Ama uygulama yapılırken sorun çıkıyor. Finansman gerekiyor. Bu finansman ayarlanmıyor ve dolayısıyla projeler yapılamıyor veya yarım bırakılıyor.

Danışman öğretim elemanları bu sorunun çözümü derse ait bütçe birimi ayarlanması gerektiğini söylemişlerdir.

4.2.3 Resmi süreç ve yazışmalar

Danışman öğretim elemanlarından 6 tanesi kurum/kuruluşlarla resmi yazışmalar konusunda sorun yaşadıklarını söylemişlerdir. Fakülte koordinatörü (K2) bunun gerekçesini şöyle açıklamıştır:

Biz ilk hafta valiliğe yazı yazıyoruz şu amaçla şu kurumlarla THU dersi yapmak istiyoruz diye onay istiyoruz. Ve açıkçası her sefeinde bu yazıyı yazmak bizim için sorun oluyor. Valilikten alt kurumlara gelene kadar zaman geçiyor ve o esnada öğrencilerimiz kurumlara gitmeye başlıyor. Ve kurumlarda öğrencilerin karşısına sizin resmi yazılarınız gelmedi, işin resmi boyutu bize yansımada gibi haklı olarak sitemde bulunuyorlar.

Danışman öğretim elemanı resmi yazışmalar sorunun çözümü için üniversitenin, gerek sivil toplum örgütleriyle gerekse valiliğe bağlı kurumlarla protokol yapılıp anlaşmaya varması gerektiğini veya dönem başında yapılacak etkinlikler resmiyete dökülerek, dönemin ilerleyen günlerinde kurumların çıkaracağı sorunlara karşı önlemler alınabileceğini söylemişlerdir.

4.2.4 Ölçme ve değerlendirme

Beş Danışman öğretim elemanı da THU dersinde güvenilir ve geçerli ölçme değerlendirme yapılamadığını söylemiş ayrıca Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde de belli bir ölçme değerlendirme standardının olmadığını

belirtmişlerdir. Danışman öğretim elemanlarının hepsi bu dersin not ile değil başarılı-başarısız şeklinde değerlendirilmesi gerektiğini ve bu dersin seçmeli ders olabileceğini söylemişlerdir. Örneğin bir danışman öğretim elemanı (K5) bu şu şekilde açıklamıştır:

Öğretmen adaylarına not vermek yerine başarılı veya başarısız olarak değerlendirilebilir, bu ders ortalamayı etkilememelidir çünkü bazı projeler daha basit oluyor bazı projeler ise emek istiyor yani her projenin kendine özgü yapısı var. Ya da başka bir önerim bu dersin seçmeli olabileceğidir. Bu öneri gönüllüğü arttıracaktır.

4.2.5 Plansızlık

Dört danışman öğretim elemanı (K4) tıpkı öğretmen adayları gibi plansızlığın ciddi bir sorun olduğunu söylemiştir. Bu konu ile ilgili bir danışman öğretim elemanı şöyle demiştir:

Plansızlığın bir aksaklık olduğunu düşünüyorum. Çünkü zaman kısıtlı olduğu için öğretmen adaylarından çok yaratıcı şeyler çıkmıyor.1-2 haftada karar vermeleri gerekiyor. Hızlı karar verince yeterince düşünemiyorlar. Zaman kısa olduğu için birbirleriyle düzgün iletişim kuramıyorlar. Ve bu yüzden öğretmen adayları özgün projeler çıkaramıyor.

Danışman öğretim elemanları dersin verildiği yarıyıl başındaki planlamaların çok zaman aldığından THU projelerini planlamaya dersin verileceği yarıyıldan bir önceki yarıyılın sonunda başlanabileceğini söylemişlerdir.

4.2.6 Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nin THU dersine ait yönergesinin bulunmaması

İki öğretim elemanı ise tüm öğretim elemanlarına yol gösterecek kadar açık bir resmi evrağın olmamasının bir sorun olduğunu söylemiştir. Bir danışman öğretim elemanı (K16) bu sorunun sebebinin şöyle anlatmıştır “THU dersinin bizim fakülteye ait bir yönergesi olmadığından karışıklık çıkıyor, bu dersin mutlaka bir yönergesi olmalıdır. Yönerge ile kimin neyi yapacağını belirlenmesi yararlı olacaktır.”

4.2.7 Kurum/kuruluş yetkililerinin olumsuz tavırları

Danışman öğretim elemanlarından 2'si bir diğer sorunun ise kurum/kuruluş yetkililerinin öğretmen adayları ile düzgün iletişim kuramaması olduğunu söylemişlerdir. Danışman öğretim elemanlarının birisi (K5) bazı kurumların kendilerine samimi davranmadığını ifade etmiştir:

Kurumları sene başında arıyoruz bize olumlu cevap veriyorlar, ama dönem içinde öğrencilere olumsuz davranıyorlar. Bize başka öğrencilerimize başka davranıyorlar. Önce etkinlikleri yaparız diyor yeri gelince sorun çıkarıyorlar. Bence sene başında yapılacak etkinlikler resmiyete dökülmeli. Böylelikle dönem ortasında çıkan sorunlar azalır.

Danışman öğretim elemanları düzenlenecek bir seminerle mahalli yetkililerin, kurum/ kuruluş yetkililerininin davet edilebileceğini, ders ile ilgili sunum yapıp, toplum bilinçlendirilebileceğini, bu seminer ile ne gibi projeler yapılacağına dair kurum/ kuruluş yetkililerininin de fikrinin alınabileceğini eklemişlerdir.

4.3 Kurum/kuruluş Yetkilileri Açısından THU Dersinin Sorunları ve Çözüm Önerileri

Kurum/kuruluş Yetkililerininin sorunları 2 maddede toplanabilir.

4.3.1 Danışman öğretim elemanlarının derse karşı tutumları

10 kurum/kuruluş yetkilisi bu dersin en büyük sorununun danışman öğretim elemanların kurum yetkilileri ile iletişim ve işbirliği içerisinde bulunmaması, projeler sonunda geri bildirim almamaları olduğunu söylemişlerdir. Rehabilitasyon merkezi yetkililerinden birisi (K20) bu konu ile ilgili şunları söylemiştir “Benim bu derste gördüğüm tek sorun, üniversiteden hiçbir yetkilinin bizimle iletişim kurmaması, geri dönüt almamasıdır. Belki beraber değerlendirme yapsak, eğitim fakültesiyle iş birliği içinde olsak bu dersin daha da faydalı olabileceğini düşünüyorum.”

Kurum/kuruluş yetkililerininin bu soruna çözüm önerisi danışman öğretim elemanlarınınin projenin başında, ortasında ve sonunda olmak üzere en az 3 kere arayarak yetkililerle iletişim kurması, geri bildirim alması gerektiğidir.

4.3.2 Resmi süreç ve yazılar

6 Kurum/kuruluş yetkilisi remi izinlerin kurumlarına geç gelmesi veya gelmemesi ile ilgili sorunlar yaşadıklarını söylemişlerdir. Örneğin ÇATOM yetkilisi (K17) bu sorunu şöyle açıklamıştır:

Bize resmi yazılar zamanında gelmedi. Ben de üniversiteyi aradım ardından yazı geldi. Ama resmi yazılarda bizlere hangi öğretmen adaylarının geleceği, ne zaman geleceği, ne tür etkinliklerde bulunacakları gönderilmeliydi, bu yollanmamıştı. Bence seneye daha ayrıntılı bir resmi yazı gelmeli. Dersin planını bizim bilmek istememiz bence çok doğal bir durum (bayan, 36).

Kurum/kuruluş yetkilileri resmi yazıların kendilerine en kısa zamanda ulaştırılması gerektiğini, bu resmi yazılarda gelecek öğretmen adaylarının isimlerinin ve hangi etkinlikleri hangi hafta yapacaklarının bir listesinin olması gerektiğini söylemişlerdir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, THU dersinin Kilis 7 Aralık Üniveristesi Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi’nde nasıl işlendiğini inceleyen bir değerlendirme çalışmasıdır. Bu değerlendirme yapılırken dersin paydaşları olan öğretmen adaylarının, danışman öğretim elemanlarının ve projelerin gerçekleştirildiği kurum/kuruluş yetkililerinin görüşlerine başvurulmuştur. Veri toplama aracı olarak anket, görüşme ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır. THU dersinin değerlendirilmesi yapılırken dersin işlenişi, amaçlarına ulaşma durumu, işleniş

sırasında yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözümünü için paydaşların verdiği öneriler araştırılmıştır.

Elde edilen veriler incelendiğinde Muallim Rifat Eğitim Fakültesi'nde THU dersinin genel olarak amaçlarına uygun olarak işlendiği ortaya çıkmıştır. Dersin amaçlarına ulaşma durumu incelendiğinde temel amaçlara “çok düzeyde” ulaşıldığı ama bazı sorunların da yaşandığı görülmüştür. Danışman öğretim elemanları ile projelerin gerçekleştiği kurum/kuruluşlardaki yetkililerin bu dersi yararlı bulduğu ama dersin daha etkili hale getirilebilmesi için aşağıda belirtilen sorunlarının çözülmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının, danışman öğretim elemanlarının ve kurum/kuruluş yetkililerinin ortak sorunlarının başında resmi yazışmalar ve izinler gelmektedir. Resmi yazıların kurum/kuruluşlara geç gittiği, bu yüzden projelerde veya öğretmen adayları ile yetkililer arasındaki iletişimde aksamalar olduğu ortaya çıkmıştır. Kurum/kuruluş yetkilileri resmi yazılarda hem daha ayrıntılı ve düzenli bilgiler verilmesini önermişlerdir. Fakülte koordinatörü ise resmi yazıların kurum/kuruluşlara zamanında gitmemesi sorunun kendilerinden kaynaklanmadığını valilik aracılığı ile kurum/kuruluşlara gittiği için aksamaların olduğunu söylemiştir. Her yıl yeni yazışmalar yapmak yerine üniversite ile sivil toplum örgütleri ve valiliğe bağlı kurum/kuruluşlarla protokol yapılması, danışman öğretim elemanları ve fakülte koordinatörü tarafından önerilmektedir.

Paydaşların ortak sorunu olarak plansızlık tespit edilmiştir. Kurum/kuruluş yetkilileri kendilerine yarıyıl başında gönderilen resmi yazıda etkinliklerin hafta hafta programlanmış halini istemekte, ani karar verilen etkinliklerin kurum/kuruluşlarının işleyini aksattığını söylemektedir. Öğretmen adayları ile danışman öğretim elemanları dersin planlama aşamasının dersin alındığı yarıyıldan bir önceki yarıyılın sonunda yapılabileceği önerisini sunmuşlardır. Fakat bu dönemde proje gruplarının ve danışman öğretim elemanlarının henüz belirlenmemiş olması, öğrencilerin tatilde olması ve final bütünleme sınavları bulunması bu önerinin uygulanabilirliği zorlaştırmaktadır.

Öğretim elemanları ile öğretmen adaylarının belirttiği bir başka ortak sorun ise proje için gerekli araç-gereçleri temin etmek ve maddi kaynak sağlanmasıdır. Danışman öğretim elemanlarının bu soruna önerisi THU dersine ait bütçe birimi ayarlanması harcamaların bu birimden yapılmasıdır.

Öğretmen adayları ile danışmanların sorun olarak belirttiği bir diğer husus ise kurum/kuruluş yetkililerinin öğretmen adaylarına karşı olumsuz tavırları olarak tespit edilmiştir. Kurum/kuruluş yetkilileri ile öğretmen adaylarının olumlu iletişim kuramamasının iki sebebi vardır. Bunlardan biricisi resmi izinlerin geç gelmesi ikincisi ise kurum/kuruluş yetkililerinin THU dersi hakkında çok fikir sahibi olmamasıdır. Öğretmen adayları, danışman öğretim elemanlarının hiç olamazsa bir kez kurum/kuruluşları arayıp, bu dersin içeriği ve önemini yetkililere açıklamaları gerektiğini söylemişlerdir. Danışman öğretim elemanları ise düzenlenecek bir seminerle mahalli yetkililerin, kurum/ kuruluş

yetkililerinin üniversiteye davet edilebileceğini, ders ile ilgili sunum yapılıp, toplum bilinçlendirilebileceğini, görüş alış-verişi yapılabileceğini söylemişlerdir.

Öğretmen adayları ile kurum/kuruluş yetkililerinin ortak sorunu olarak danışman öğretim elemanlarının derse karşı ilgisiz tutumu bulunmuştur. Öğretmen adayları, danışman öğretim elemanlarının dersin faydasına inanmadığını hissettikleri anda etkinliklerini canla başla yapmamaya başlamaktadır. Kurum/kuruluş yetkilileri ise danışman öğretim elemanlarının kendileri ile iletişim kurmadığını, dönüt almadığını söylemiştir. Bu sorunun kaynaklandığı nedenlerden biri de öğretim elemanlarının işyükü fazlalığıdır. İşyükünden dolayı danışman öğretim elemanları THU projelerine yeterince vakit ayıramamaktadır. Öğretmen adayları THU dersinin danışman öğretim elemanı olarak işyükü çok olmayan öğretim elemanlarının atanmasını istemiş, danışman öğretim elemanları ise fakülteye yeni öğretim elemanları alınarak işyükünün azaltılacağını önermişlerdir.

Danışman öğretim elemanları THU dersinde ölçme değerlendirme de bir sorun olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan nota dayalı değerlendirmelerin güvenli ve geçerli olmadığını, öğrencilerin başarılı veya başarısız olarak değerlendirilmesinin daha doğru olacağını belirtmişlerdir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen tüm veriler ve paydaş görüşleri incelenerek değerlendirilmiş ve THU dersinin daha iyi işlenebilmesi için aşağıdaki önerilerin sunulması uygun görülmüştür:

- 1- Danışman öğretim elemanları, projenin yapıldığı kurum/kuruluşlara giderek oradaki çalışmalara öğretmen adaylarıyla birlikte daha fazla katılmalıdırlar. Böylece hem öğretmen adaylarıyla hem de kurum yetkilileriyle daha iyi iletişim kurmaları, onların motivasyonunu arttırmaları, dönüt almaları ve ölçme değerlendirmeyi daha sağlıklı yapmaları mümkün olacaktır.
- 2- THU dersinin sağlıklı bir şekilde işlenebilmesi valilikte de bir THU koordinatörü belirlenmelidir. Böylece fakülte koordinatörü THU dersinin işlenişinde ortaya çıkan her türlü sorunda, resmi yazışmalarda ve izinlerde valilik koordinatörü ile iletişime geçerek sorunları daha kısa zamanda ve daha az resmi prosedürle çözebilecektir. Bu konuda valilik ve üniversite arasında işleyişi düzenleyen bir protokol imzalanabilir.
- 3- Projenin yapılacağı kurum/kuruluş belirlendikten sonra danışman öğretim elemanı, öğretmen adayları ve ilgili kurum/kuruluş yetkilileri bir araya gelerek toplanmalıdır, ayrıntılı planlamalar yapılmalıdır. İlgili tüm paydaşların proje planlamasına katılması projenin sahiplenilmesi ve uygulanmasında da kolaylıklar sağlayacaktır.
- 4- Fakülte koordinatörlüğünce, yapılan projelerin tanıtımı, proje etkinlikleri ve sonuçları üniversitenin internet sayfasında ve yerel basında tanıtılarak projeyi gerçekleştiren danışman öğretim elemanları,

öğretmen adayları ve ilgili kurum/kuruluşlardaki yetkililerin motivasyonu arttırılabilir.

- 5- THU dersi için öğrencilere not vermek yerine proje sonunda genel performanslarına bakılarak başarılı veya başarısız olarak değerlendirilmeleri daha uygun olacaktır.

KAYNAKLAR

- BAŞARAN, İ. E. (1983). *Eğitim Yönetimi*. Gül Yayınevi, Ankara.
- DPT, (2000) *Yükseköğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, Yayın No DPT:2534, Ankara
- COUSINS, J. B., ve Earl, L.E. (1995). *Participatory Evaluation In Education*. Falmer Press, London.
- ÇUHADAR, A.(2008). “Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi ile Yurttaş Öğretmen Yaratmak”, *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu bildirisi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- GÖZÜTOK, F.D. (1993). *Okulda Dayak*. Ankara : 72 Ofset.
- KESKİN, İ. (2001). *Öğretmenlik Mesleği, Öğretmenlerin Beklenti ve Sorunları Üzerine bir İnceleme “Sivas İli Örneği”*, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- VARIŞ, F. ve Diğerleri. (1991). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: A. Ü. Basımevi.
- YÜKSEKÖĞRETİM KURULU (2007). *Eğitim fakültelerinde uygulanacak yeni programlar hakkında açıklama*. <Web: http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/programlar_aciklama.doc> (Erişim tarihi: 03.04.2009).